

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ
Кафедра кримінального процесу, криміналістики та експертології
Факультет № 6**

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

з навчальної дисципліни

«Сучасні проблеми криміналістики»

вибіркових компонент освітньої програми
другого (магістерського) рівня вищої освіти

081 Право

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023р. № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023 р. № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 р. №7

Розглянуто на засіданні кафедри кримінального процесу, криміналістики та експертології факультету № 6. Протокол від 21.08.2023 року № 7.

Розробник:

професор кафедри кримінального процесу, криміналістики та експертології
факультету №6 ХНУВС, д.ю.н, проф. Корж В.П.

Рецензенти:

1. Професор кафедри кримінально-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, д.ю.н., професор Храмцов О.М.
2. Професор кафедри криміналістики та судової експертології факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, д.ю.н., професор Степанюк Р.Л.

1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами

1.1. Денна форма навчання

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 2							
Тема № 1. Концептуальні засади криміналістичної методики розслідування окремих видів злочинів .	18	2	4			10	залік
Тема № 2. Техніко-криміналістичне забезпечення розкриття і розслідування злочинів	18	2	4			10	
Тема № 3 . Криміналістичне забезпечення розслідування економічних злочинів, вчинених організованими групами і	18	2	4	4		10	
Тема № 4 Криміналістичне забезпечення розслідування вбивств	18	2	4	4		10	
Тема № 5.Сучасні проблеми розслідування корупційних злочинів	18	2	4	4		10	
Всього за семестр № 2:	90	10	20	10		50	

1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами

заочна форма навчання

	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 2							
Тема № 1. Концептуальні засади криміналістичної методики розслідування окремих видів злочинів.	20	1	1			16	залік
Тема № 2. Техніко-криміналістичне забезпечення розкриття і розслідування злочинів	22	1	1			20	
Тема № 3 Криміналістичне забезпечення розслідування економічних злочинів, вчинених організованими групами .	25	1	2	2		20	
Тема № 4 Сучасні проблеми розслідування корупційних злочинів	25	1	2	2		20	
Всього за семестр	90	4	6	4		76	

3. Методичні вказівки до семінарських та практичних занять

Тема № 1. Концептуальні засади криміналістичної методики розслідування окремих видів злочинів

Семінарське заняття 1.- 2 години

Навчальна мета заняття: сформувати комплексне уявлення про криміналістичне вчення - криміналістичну методику розслідування окремих видів злочинів як самостійну частину загальної теорії криміналістики, заключний розділ криміналістики, який синтезує положення криміналістичної техніки і криміналістичної тактики; про криміналістичне вчення - криміналістичну характеристику злочинів як самостійну частину загальної теорії криміналістики, використання її структурних елементів у слідчій практиці.

Кількість годин – 4 год.(денна форма навчання) 1 год. (заочна форма навчання)

Навчальні питання:

1. Історичні аспекти розвитку вчення про криміналістичну методику розслідування злочинів
2. Предмет методики, її завдання, структура, джерела, види.
3. Інформаційні, теоретичні та методичні основи криміналістичної методики розслідування злочинів.
4. Окрема методика розслідування злочинів.. Проблеми формування нових методик розслідування злочинів

Методичні вказівки

Даючи відповідь на перше питання, слід показати генезис розвитку вчення про криміналістичну методику розслідування злочинів як самостійну частину загальної теорії криміналістики, заключний розділ криміналістики, який синтезує положення криміналістичної техніки і криміналістичної тактики.

Застосовуючи метод структурно-функціонального аналізу розкрити поняття криміналістичної методики розслідування злочинів як наукової категорії в наукових працях О.Н.Колесніченка, Р.С.Белкіна, М.П. Яблокова, В.П. Лаврова, В.А.Образцова інших.

Відповідаючи на друге питання потрібно розглянути дискусійні питання щодо поняття криміналістичної методики розслідування злочинів, її завдання, структура, джерела. При цьому розкрити сутність загальної частини

криміналістичної методики розслідування злочинів і окремої методики розслідування.

У межах третього питання спочатку потрібно визначити інформаційні теоретичні основи криміналістичної методики розслідування злочинів, методичні рекомендації щодо розслідування окремих видів злочинів. Завершуючи розкриття даного питання потрібно констатувати, що окрема методика розслідування злочинів це своєрідна особлива частини криміналістичної методики, яка охоплює її основний зміст і є підсумковим елементом криміналістики в цілому

Розкриваючи четверте питання, слід вказати, що суттєві прогалини і недоліки чинного кримінального і кримінального процесуального законодавства негативно впливають на формування нових методик розслідування злочинів.

Семінарське заняття 2 - 2 години

Навчальні питання:

1. Історичні аспекти розвитку вчення про криміналістичну характеристику злочинів.
2. Дискусійні питання щодо поняття криміналістичної характеристики злочинів та структурних елементів.
3. Теоретичні положення криміналістичної характеристики злочинів.
4. Кореляційні зв'язки між структурними елементами криміналістичної характеристики злочинів,.
5. Спосіб злочину – основний елемент криміналістичної характеристики
6. Використання даних криміналістичної характеристики злочинів у слідчій практиці.

Методичні вказівки

Даючи відповідь на перше питання, слід показати генезис розвитку вчення про криміналістичну характеристику злочинів. Застосовуючи метод структурно-функціонального аналізу розкрити поняття криміналістичної характеристики як наукової категорії в наукових працях О.Н.Колесніченка, Р.С.Белкіна, М.П. Яблокова, В.П. Лаврова, В.А.Образцова інших.

Відповідаючи на друге питання потрібно розглянути дискусійні питання щодо поняття криміналістичної характеристики злочинів та її структурних елементів і вказати, що вчення про криміналістичну характеристику злочинів, є самостійною частиною загальної теорії криміналістики.

При цьому системний характер пояснюється тим, що її елементи знаходяться у тісному взаємозв'язку і взаємодії, утворюючи певну цілісність. Основним елементом криміналістичної характеристики злочинів є спосіб злочину

Розкриваючи третє питання спочатку потрібно визначити джерела криміналістичної характеристики злочинів; розглянути дискусійних питання

щодо поняття криміналістичної характеристики злочинів та кількості її структурних елементів, криміналістичної характеристики конкретних злочинів; визначити поняття криміналістичної характеристики злочинів та її основні структурні елементи, а саме: предмет злочинного посягання, дані про особу злочинця, суб'єктний склад типові способи злочину (кримінально-корупційні технології організованої злочинної діяльності), дані про обстановку вчинення злочину, типові сліди злочину («слідова картина»). Завершуючи розкриття даного питання потрібно констатувати, що криміналістична характеристика злочинів є структурним елементом методики розслідування злочинів. дозволяє конкретизувати загальні положення методики розслідування окремих видів злочинів. і розкрити поняття

У межах четвертого питання, слід вказати кореляційні зв'язки між структурними елементами криміналістичної характеристики злочинів: предмет злочинного посягання, дані про особу злочинця, суб'єктний склад типові способи злочину, дані про обстановку вчинення злочину, типові сліди.

П'яте питання плану присвячене вивченню способу злочину – основному елементу криміналістичної характеристики злочинів, з'ясуванню його сутності і практики застосування. Знання способу злочину дозволяє встановити особу злочинця, знаряддя злочину. Слід відмітити, що криміналістичні знання про спосіб злочину мають певне наукове і практичне значення.

Шосте питання плану, присвячене вивченню проблеми використання даних криміналістичної характеристики злочинів у слідчій практиці, зокрема під час огляду місця події, висунені версії, плануванні розслідування.

Під час підготовки до семінарського заняття № 2 студент вивчає теоретичні питання даної теми, самостійно складає :

схему №1. *«Криміналістична методика розслідування злочинів: завдання, структура, джерела, види. «*

схему № 2 *«Структурні елементи видової методики розслідування.»*

схему № 3 *«Структурні елементи криміналістичної характеристики злочинів:*

схему № 4 .» *Структура способу злочину»*

Під час підготовки до семінарського заняття №1 студент самостійно готує виступ за обраною темою.

Теми цільових виступів:

1. Система злочинної діяльності.
2. Криміналістична характеристика злочинів – складова частина загальної теорії криміналістики.
3. Криміналістична характеристика злочинів – структурний елемент методики розслідування.
4. Використання слідчим знань криміналістичної характеристики при огляді місця події злочинів.

Теми рефератів:

1. Історія розвитку криміналістичного вчення про криміналістичну методику розслідування злочинів
2. Структура криміналістичної методики розслідування злочинів.
3. Криміналістична методика розслідування злочинів - заключний розділ криміналістики.
4. Історія розвитку криміналістичного вчення про спосіб злочину
5. Сучасний розвиток криміналістичного вчення про спосіб злочину.
6. Поняття способу злочину та його основних елементів .
7. Використання криміналістичного вчення про спосіб злочину у розкритті і розслідуванні злочинів.

Література:

1. Криміналістика: підручник: в 2 т. т. 1. Харків. Харківський нац. ун-т внутр. справ. 2018. . 384 с.
2. Криміналістика: підручник: в 2 т. т. 2. Харків. Харківський нац. ун-т внутр. справ. 2018. 312 с.
3. Криміналістика : підручник : у 2 т. Т. 1 / за ред. В. Ю. Шепітька. Харків : Право, 2019. 456 с.
4. Криміналістика : підручник : у 2 т. Т. 2 / за ред. В. Ю. Шепітька. Харків : Право, 2019. 328 с.
5. Криміналістика: підручник / за заг. ред. Є. В. Пряхіна. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 948 с.
6. Криміналістика: криміналістична техніка : навч. посіб. Харків : ХНУВС, 2023. 388 с.
7. Криміналістика: підручник / за заг. ред. В. В. Пясковського. Харків: Право, 2020. 752 с.
8. Сучасні методи досудового розслідування кримінальних правопорушень : підручник // за заг. ред. проф. О.М. Цільмак. Одеса: ОДУЕІС, 2017. 352 с.

Тема № 2. Техніко-криміналістичне забезпечення розкриття і розслідування злочинів

Семінарське заняття 1

Навчальна мета заняття: сформувати комплексне уявлення про техніко-криміналістичне забезпечення розкриття і розслідування злочинів у всіх трьох його аспектах: історія, сучасність, проблеми; ознайомити із нетрадиційними методами і засобами одержання та використання інформації для розкриття і розслідування злочинів

Кількість годин - 2 год.(денна форма навчання) - 1 год. (заочна форма навчання)

Навчальні питання:

1. Техніко-криміналістичного забезпечення розкриття і розслідування злочинів: історія й сучасність

2. Організаційні основи техніко-криміналістичного забезпечення розкриття і розслідування злочинів.
3. Правові основи техніко-криміналістичного забезпечення.
4. Проблеми застосування сучасних науково-технічних засобів в практиці розслідуванні злочинів .

Методичні вказівки

Даючи відповідь на перше питання, слід показати значення використання техніко-криміналістичних засобів для розкриття і розслідування злочинів в період від Ганса Гросса до сучасних можливостей застосування науково-технічних засобів в практиці розслідуванні злочинів .

Відповідаючи на друге питання потрібно розкрити поняття системи техніко-криміналістичного забезпечення розкриття і розслідування злочинів, виділити два рівня техніко-криміналістичного забезпечення, визначити завдання кожного рівня, викласти організаційні та управлінські засади діяльності експертно-криміналістичних установ і підрозділів.

У межах третього питання спочатку потрібно дати визначення правових засад діяльності, з'ясувати в системі техніко-криміналістичного забезпечення специфічні для неї процесуальні і організаційно – управлінські відносини. Викласти правову основу техніко-криміналістичного забезпечення розкриття і розслідування злочинів.

Розкриваючи четверте питання, слід вказати на проблеми застосування сучасних науково-технічних засобів в практиці розслідуванні злочинів. Особливу увагу необхідно приділити питанню про використання нетрадиційних технічних засобів: поліграфа, інструментальної фотографії , сучасних електронних обчислювальних засобів.

Під час підготовки до заняття 1 студент вивчає теоретичні питання даної теми, самостійно складає :

схему №1. *«Правова основа техніко-криміналістичного забезпечення розкриття і розслідування злочинів»*

схему № 2 *« Види сучасних техніко-криміналістичних засобів.»*

схему № 3 *Процесуальні підстави застосування криміналістичної техніки»*

Семінарське заняття 2

Навчальні питання:

1. Поняття нетрадиційних методів і засобів і використання криміналістично-значущої інформації.
2. Криміналістична одорологія та її використання в розкритті і розслідуванні злочинів.
3. Використання поліграфа при розслідуванні злочинів.
4. Тактичний, етичний аспекти проблеми застосування поліграфа.
5. Кримінально-процесуальні проблеми використання « слідчого гіпнозу».

Кількість годин - 2 год.(денна форма навчання)

Методичні вказівки

Даючи відповідь на перше питання необхідно вказати на відмінності між поняття традиційних і нетрадиційних методів і засобів і використання криміналістично-значущої інформації на досудовому слідстві. Проаналізувати погляди різних вчених на зазначену проблему і спробувати сформулювати власне бачення використання цих методів для одержання доказової та криміналістичної інформації.

Відповідаючи на друге питання потрібно зазначити, що застосування одорологічного методу в розкритті і розслідуванні злочинів пов'язано з ідентифікацією людини по запаху. Необхідно проаналізувати погляди деяких вчених на обмеженість сфери застосування одорології тільки в оперативно - розшуковій діяльності. Слід відмітити, що одорологічному методу притаманно: природно-науковий аспект проблеми, технічний, процесуальний, етичний і тактичний.

У межах третього питання спочатку потрібно дати визначення поліграфа як технічного засобу за допомогою якого фіксується динаміка реакцій допитуваної особи. Проаналізувати погляди різних вчених на зазначену проблему. Зазначити технічний, тактичний, етичний та кримінально – процесуальний аспекти проблеми застосування поліграфічного методу для одержання криміналістичної інформації та її використання в розкритті і розслідуванні злочинів.

Розкриваючи четверте питання, необхідно визначити доцільність застосування поліграфа та криміналістичні рекомендації, етичні правила.

Даючи відповідь на п'яте питання, слід зазначити, що застосування «слідчого гіпнозу» на досудовому слідстві використовується у виключних випадках, а саме наявності амнезії у допитуваної особи. Особливу увагу необхідно приділити тактичному, етичному та кримінально процесуальному аспектам проблеми застосування цього методу, оскільки в криміналістичній літературі ця проблема є предметом гострих дискусій.

Під час підготовки до заняття 2 студент вивчає теоретичні питання даної теми, самостійно складає :

схему № 1. .» *Сучасні наукові криміналістичні методи розкриття та розслідування злочинів*

схему № 2. .» *Сучасні нетрадиційні методи розкриття злочинів»*

Під час підготовки до семінарського заняття №2 студент самостійно готує виступ за обраною темою.

Теми цільових виступів:

1. Техніко-криміналістичне забезпечення розкриття і розслідування ДТП.
2. Техніко-криміналістичне забезпечення розкриття і розслідування вбивства.
3. Техніко-криміналістичне забезпечення розкриття і розслідування корисливих злочинів.
4. Використання нетрадиційних методів і засобів поліцейськими

підрозділами США, Ізраїля, Німеччини у розкритті і розслідуванні злочинів.

5. Використання поліграфа поліцейськими підрозділами держав СНД у розкритті і розслідуванні злочинів.

6. Використання одорологічного методу у розкритті і розслідуванні злочинів

7. Використання молекулярно - генетичного методу у розкритті і розслідуванні злочинів

Темати рефератів:

1. Система сучасної криміналістичної техніки.
2. Сучасні науково-технічні засоби криміналістики.
3. Процесуальні підстави застосування криміналістичної техніки.
4. Нетрадиційні методи й засоби одержання і використання криміналістичної значимої інформації.
5. Використання слідчого гіпнозу у розкритті і розслідуванні злочинів.
6. Використання поліграфа у розкритті і розслідуванні злочинів.
7. Сучасні науково-технічні засоби криміналістики.
8. Процесуальні підстави застосування криміналістичної техніки.
9. Нетрадиційні методи й засоби одержання і використання
10. Використання слідчого гіпнозу у розкритті і розслідуванні злочинів.
11. Використання поліграфа у розкритті і розслідуванні злочинів.

Література:

Тема 3: « Криміналістичне забезпечення розслідування економічних злочинів, вчинених організованою групою » .

Семінарське заняття 1 - 2 год.

Навчальна мета заняття: ознайомитись із криміналістичною характеристикою економічних злочинів, вчинених організованою групою та визначити криміналістичну класифікацію економічних злочинів, методи їх розслідування; розглянути практичні ситуації кримінального провадження і прийняти тактичні рішення.

Кількість годин - 8 год. денна форма навчання. З них 4 год. –семінарські заняття, 4 год.- практичні заняття **4 год. заочна форма навчання.** З них 2- год. –семінарські заняття, 2 год.- практичні заняття

Навчальні питання:

1. Криміналістичні ознаки , поняття економічного злочину..
2. Криміналістична характеристика економічних злочинів, вчинених організованою групою та її основні елементи:
  - предмет злочинного посягання;
  - види кримінальних функцій членів організованих груп ,
  - форми корупційних послуг.
  - корупційна кримінальна технологія економічного злочину;

- обстановка вчинення злочину;
- типові сліди організованої злочинної діяльності;

3. Криміналістична класифікація документальних джерел інформації про економічні злочини.

Методичні вказівки

Даючи відповідь на перше питання, застосовуючи метод структурного функціонального аналізу розкрити криміналістичні ознаки економічного злочину, дискусійні питання щодо його поняття.

Проаналізувати злочини, які вчиняються у складі ОЗГ на пріоритетних сферах економіки.

У межах другого питання спочатку потрібно визначити джерела криміналістичної характеристики злочинів; розглянути дискусійних питання щодо поняття криміналістичної характеристики злочинів та кількості її структурних елементів, розкрити теоретичне і практичне значення криміналістичної характеристики економічних злочинів, вчинених організованими групами, визначити її поняття та основні елементи. Такими є: види кримінальних функцій членів організованих груп, корупційна кримінальна технологія економічного злочину, обстановка вчинення економічного злочину, типові сліди економічних злочинів. Завершуючи розкриття даного питання потрібно констатувати, що криміналістична характеристика економічних злочинів, вчинених організованими групами є структурним елементом методики розслідування зазначених злочинів.

Третє питання плану присвячене криміналістичній класифікації документальних джерел інформації про економічні злочини. Документи є основним джерелом доказу організованої злочинної діяльності в сфері економіки. Особливу увагу необхідно приділити питанню залучення спеціалістів до вилучення та огляду документів бухгалтерського обліку.

Під час підготовки до семінарського заняття 1., студент повинен вивчити теоретичні питання даної теми, скласти

схему №1. «Криміналістичні ознаки економічних злочинів» вчинених організованими групами

схему №2. Структурні елементи криміналістичної характеристики економічних злочинів, вчинених організованими групами

схему №3. Види кримінальних функцій членів організованих груп

схему №4. Форми корупційних послуг.

схему №5. Типові сліди організованої злочинної діяльності

Семінарське заняття 2 - 2 год.

Навчальні питання

1. Проблеми застосування окремих положень КПК та норм КК в методиці розслідування.
2. Процесуальні особливості початкового етапу розслідування.
3. Ситуаційний підхід до тактики окремих слідчих (розшукових) дій,

негласних (розшукових) слідчих дій.

4. Використання спеціальних знань при розслідуванні економічних злочинів

Методичні вказівки

Розкриваючи перше питання варто зазначити, що реформування КПК та КК та деякі псевдонаукові новації окремих норм негативно впливають на діяльність органів досудового розслідування, виявлення, розкриття та розслідування економічних злочинів. Суттєвим порушенням законності, прав людини є відсутність правових і процесуальних підстав розслідування злочинів, формулювання обвинувачення, допиту обвинуваченого, підозрюваного, проведення виїмки, негласних слідчих (розшукових) дій тільки після реєстрації заяви або повідомлення про вчинений злочин у Єдиному реєстрі досудового розслідування та інші. Процесуальна і правова неефективність окремих положень кримінально-процесуального законодавства України свідчить про необхідність його подальшого удосконалення.

Друге питання присвячене процесуальним особливостям початкового етапу розслідування, процесуальним підставам огляду службового приміщення, документів, речових доказів. У межах цього питання спочатку потрібно визначити типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування, висунути версії щодо складу організованої групи, кримінальних функцій членів групи, типових слідів злочину тощо. Слід зауважити, що планування розслідування залежить від конкретної ситуації, яка склалася на початковому етапі розслідування.

Третє питання присвячене тактиці окремих слідчих (розшукових) дій: обшуку, впізнанню, огляду вилучених речових доказів, допиту свідків, призначенню судово-медичної експертизи, криміналістичних та інших експертиз, з урахуванням конкретної ситуації, яка склалася на початковому етапі розслідування корисливих насильницьких злочинів. Необхідно акцентувати увагу на взаємодію слідчого з оперативними працівниками в ході розслідування корисливих насильницьких злочинів. Оперативні органи, з урахуванням конкретної ситуації, відповідно до вимог ст. 246 КПК за дорученням слідчого проводять негласні (розшукові) слідчі дії.

Розкриваючи четверте питання, слід вказати на форми використання спеціальних знань при розслідуванні економічних злочинів, залучення слідчим спеціалістів до участі в огляді місця події, огляді документів, огляді речових доказів, призначення слідчим криміналістичних та інших експертиз.

Під час підготовки до семінарського заняття 2., студент повинен вивчити теоретичні питання даної теми, скласти

схему №1. «Документи бухгалтерського обліку»

схему №2. «Правові та процесуальні підстави обшуку».

схему №3. «Типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування»

Під час підготовки до семінарського заняття №3 студент самостійно готує виступ за обраною темою.

Теми цільових виступів:

1. Організована злочинна діяльність у сфері економіки.
2. Криміналістична характеристика злочинів – складова частина загальної теорії криміналістики.
3. Криміналістична класифікація економічних злочинів в умовах ринкової економіки.
4. Використання слідчим знань криміналістичної характеристики в методиці розслідування організованої злочинної діяльності у сфері економіки.

Теми рефератів:

1. Криміналістична характеристика економічних злочинів
2. Криміналістична характеристика економічних злочинів, вчинених організованою групою
3. Криміналістична характеристика розслідування корисливих злочинів проти власності.
4. Криміналістична характеристика розслідування корисливих злочинів проти власності, вчинених організованою групою
5. Криміналістична характеристика контрабанди
6. Криміналістична характеристика злочинів у сфері оподаткування
7. Криміналістична характеристика контрабанди, вчиненої організованою групою

Література:

1. Криміналістика: підручник: в 2 т. т. 1. Харків. Харківський нац. ун-т внутр. справ. 2018. . 384 с.
2. Криміналістика: підручник: в 2 т. т. 2. Харків. Харківський нац. ун-т внутр. справ. 2018. 312 с.
3. Криміналістика : підручник : у 2 т. Т. 1 / за ред. В. Ю. Шепітька. Харків : Право, 2019. 456 с.
4. Криміналістика : підручник : у 2 т. Т. 2 / за ред. В. Ю. Шепітька. Харків : Право, 2019. 328 с.
5. Криміналістика: підручник / за заг. ред. Є. В. Пряхіна. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 948 с.
6. Криміналістика: криміналістична техніка : навч. посіб. Харків : ХНУВС, 2023. 388 с.
7. Гора І.В. Використання спеціальних знань адвокатом: наук.практ. посібник \Гора І.В.Академія адвокатури України.- Київ : Прецедент, 2013.- 62с.
8. Щербаковський М.Г. Проведення та використання експертиз у кримінальному провадженні: монографія.- Харків: В деле.,2015.-560 с.

Тема: Аналіз практики розслідування економічних злочинів, вчинених організованою групою

Практичне заняття 1

Кількість годин - 4 год

Навчальна мета заняття: сформувати комплексне уявлення про криміналістичну методику розслідування економічних злочинів, методи їх розслідування з урахуванням ситуації, складу ОЗГ, проаналізувати практику розслідування.

Методичні вказівки

Викладач пропонує студентам проаналізувати подію та, визначити слідчу ситуацію, ознаки економічного злочину, ознаки ОЗГ, сферу її злочинної діяльності, скласти повідомлення про подію злочину для внесення до ЄРДР за криміналістичною формулою: коли (дата, час вчинення злочину) де (місце вчинення злочину: вулиця, № будинку, приміщення, місто Харків) хто вчинив злочин (П.І.Б.) яким способом і що стало предметом злочинного посягання, які наслідки злочину. Необхідно визначити слідчі ситуації та висунути версії і скласти план початкового етапу розслідування.

Криміналістична формула події злочину: 23 лютого 2016 року о 11 годині у приміщенні банку «Аваль», розташованого за адресою вул. Кірова 4 м. Харкова, приватний підприємець Соловко М.П. надав до кредитного відділу банку неправдиву інформацію про свій майновий стан та одержав кредит цільового призначення на суму 850 тис. грн., який не повернув, чим спричинив шкоду банку у особливо великих розмірах, т.б. вчинив злочин передбачений ч.4 ст.190 КК.

Кримінальне провадження 1.

У квітні 2015 року віце - президент з питань інвестування Акціонерного комерційного банку «Аркада» Вилькович. , керівник відділу інвестування Крайнов, менеджер цього відділу Мисько розробили детальну схему спрямовану на створення у громадян враження вигідності вкладення інвестицій у придбання об'єктів нерухомості в АТ ХК «Київміськбуд» за ціною меншою ніж ринкова шляхом укладання (підписання) з інвесторами недостовірних договорів інвестування нерухомості. Для реалізації злочинних намірів Вилькович . залучив із числа співробітників банку юриста Даниловича , менеджерів Приходько та Рибіну та очолила стійку злочинну групу, до складу якої увійшли обвинувачені В., Д., П.

У квітні 2005 року М. розробила детальну схему заволодіння грошовими коштами громадян шляхом обману та зловживання довірою, яка була спрямована на створення у громадян враження вигідності вкладення інвестицій у придбання об'єктів нерухомості в АТ ХК «Київміськбуд» за ціною меншою ніж ринкова шляхом укладання (підписання) з інвесторами недостовірних договорів інвестування нерухомості та пред'явлення підроблених фінансово-господарських документів. Для реалізації злочинних намірів М. організувала та очолила стійку злочинну групу, до складу якої увійшли обвинувачені В., Д., П. та інші невідомі слідством особи.

1. Згідно з матеріалами кримінальної справи встановити наступне:

1. криміналістичні ознаки злочину,
2. криміналістичні ознаки організованої групи,
3. подію та вид злочину.
4. способи злочину,
5. документальні джерела інформації про злочин подію та вид злочину.
6. організатора та керівника організованої групи,

2. Висунути версії :

хто і яким способом

- 1) здійснював підбір та залучив виконавців до складу організованої групи;
- 2) розробив єдиний злочинний план, спрямований на заволодіння грошовими коштами інвесторів;
- 3) розподілив функції та обов'язки між суб'єктами злочинної діяльності;
- 4) керував процесом вчинення злочинів та приймав безпосередню участь у заволодінні грошовими коштами інвесторів;
- 5) розподіляв грошові кошти між членами організованої злочинної групи.

3. Висунути версії :хто із членів організованої злочинної групи,

- 1) підшукував громадян для заволодіння їх грошовими коштами шляхом укладання (підписання) з ними недостовірних договорів від імені АТ ХК «Київміськбуд»;
- 2) видавав себе за представника АТ ХК «Київміськбуд» та проводив переговори з громадянами щодо інвестування будівництва, надаючи їм недостовірну інформацію, в тому числі щодо знайомства з першими особами цього товариства;
- 3) отримуючи договори інвестування нерухомості та інші фінансові, бухгалтерські документи від організатора злочинної групи, передавав їх потерпілим достовірно знаючи, що вони є підробленими;
- 4) здійснював конспірацію злочинної діяльності організованої злочинної групи шляхом реального придбання та продажу квартир, що були збудовані АТ ХК «Київміськбуд» з метою запевнити потерпілих у можливості отримання об'єктів нерухомості.

Обвинувачена Д., являючись членом організованої злочинної групи, виконувала функції, які були відведені їй під час вчинення злочинів, а саме:

1) являючись співробітником Акціонерного комерційного банку «Аркада» та перебуваючи на посаді менеджера відділу інвестування у вказаному банку надавала М. та В. інформацію про об'єкти, які будуються АТ ХК «Київміськбуд», у тому числі план-схеми квартир, які у подальшому пред'являлись потерпілим;

2) надавала потерпілим неправдиву інформацію щодо перебування їх у реєстрі інвесторів на будівництво об'єктів нерухомості, що будувались АТ ХК «Київміськбуд»;

3) підтверджувала надходження грошових коштів потерпілих на розрахунковий рахунок АТ ХК «Київміськбуд»

3. Висунути версії :

1. *хто із членів організованої злочинної групи,*
за вказівкою організатора злочинної групи підробляв підписи в договорах інвестування та свідоцтвах на об'єкти нерухомості від імені президента компанії, керівників, касира та головного бухгалтера АТ ХК «Київміськбуд».
2. *Скласти подію злочину для внесення до ЄРДР*
3. *Скласти план початкового етапу розслідування*
4. *Скласти план допиту організатора організованої злочинної групи,*
5. *Скласти план допиту потерпілого*

Кримінальне провадження 2.

Приватний підприємець Возник Ф.М. 23 травня 2018 р. незаконно одержав кредит у філії банку «Базис» в сумі 950 тис грн., надаючи банку фіктивні документи про заставу майна, засвідченні приватним нотаріусом Кербит М.М. 25 травня 2019 р. Возник знову одержав незаконно кредит в сумі 980 тис. грн., надаючи банку фіктивні документи про майнову заставу, засвідченні приватним нотаріусом Кербит. Кредити банку не повернено. За нотаріальне посвідчення неіснуючої застави приватний нотаріус Кербит 18 травня 2018 р. одержав неправомірну вигоду в сумі 100 тис. грн., а 20 травня 2019 р. – в сумі 150 тис. грн.

Проаналізувати слідчу ситуацію та визначити вид злочину в діях Денисової О.М., скласти подію злочину для внесення до ЄРДР, висунути версії та скоректувати план розслідування із урахуванням даної ситуації. Скласти план допиту свідка Проценко, свідка Денисова С.Г., підозрюваної Денисової О.М.

Проаналізувати слідчу ситуацію. Визначити в діях приватного нотаріуса Кербит М.М. вид злочину, скласти подію злочину для внесення до ЄРДР, скоректувати план розслідування із урахуванням даної ситуації, скласти план допиту підозрюваного Кербит

Проаналізувати слідчу ситуацію, визначити вид економічного злочину в діях Возника, скласти повідомлення про подію злочину для внесення до ЄРДР висунути версії, скласти план початкового етапу розслідування скласти план допиту підозрюваного Возника.

В ході допиту Возника слідчий встановив, що одержувати незаконно кредити Вознику сприяла заступник керуючого комерційним банком Денисова О.М. За кожний кредит він віддавав суму «відкату». Так, 30 травня 2013р. він перерахував 300 тис. грн. на рахунок фірми ООО»ТНП» за фіктивним договором куплі-продажу. Власником фірми є Денисов С.Г. – син Денисової. 1 червня 2014р. Вознюк на платіжну картку Проценко В.Г. перерахував 350 тис. грн. Проценко – донька Денисової

. 1. Згідно з матеріалами кримінальної справи встановити наступне:

1. криміналістичні ознаки злочину,
2. криміналістичні ознаки організованої групи,
3. подію та вид злочину.

4. способи злочину,
5. документальні джерела інформації про злочин подію та вид злочину.
6. організатора та керівника організованої групи,

Кримінальне провадження 2

Директор ООО » Корадо» Папков В.В. домовився з керуючим відділенням банку «Фінанси і кредит» Сусли Д.Л. про надання кредиту в сумі 5 млн. гривень. 20 лютого Папков надав документи до банку, серед яких був договір-застави майна. Майно фірми під заставу надавалося Папковим у минулому році при одержанні кредиту у відділенні «Привабанку» на суму 1,5 млн. грив., який не було повернено.

Проаналізувати ситуацію, визначити вид економічного злочину, скласти повідомлення про подію злочину за криміналістичною формулою : коли (дата, час вчинення злочину) де (місце вчинення злочину: вулиця, № будинку, приміщення, місто), хто вчинив злочин (П.І.Б.) , яким способом і що стало предметом злочинного посягання, які наслідки, для реєстрації у ЄРДР, визначити види експертиз, що необхідно призначити під час розслідування.

Тема № 4. « Криміналістичне забезпечення розслідування вбивства»

Семінарське заняття 1

Кількість годин - (2 години денна форма навчання, 2 год. – семінарські заняття заочне навчання)

Навчальна мета заняття: сформувати комплексне уявлення про криміналістичну характеристику вбивств, її структурні елементи, особливості розслідування серійних вбивств «по гарячих слідах», основні положення розслідування вбивств з урахуванням слідчої ситуації. .

Навчальні питання:

1. Криміналістична характеристика вбивств.
2. Процесуальні особливості початкового етапу розслідування.
3. Типові слідчі ситуації, слідчі версії та планування розслідування.
4. Тактичні правила огляду місця події, Криміналістичні рекомендації огляду трупа.
5. Ситуаційний підхід до тактики окремих слідчих (розшукових) дій,
6. Ситуаційний підхід до тактики негласних (розшукових) слідчих дій.
7. Використання спеціальних знань в методиці розслідуванні вбивств

Методичні вказівки

Відповідаючи на перше питання потрібно вказати на особливості криміналістичної характеристики вбивств, розкрити основні її структурні

елементи, а саме: характеристику типових способів вбивств, способів приховання слідів злочину, характеристику особи злочинця, характеристику обстановки місця злочину, характеристику типових слідів вбивства, дані про потерпілого.

Друге питання присвячене процесуальним особливостям початкового етапу розслідування, процесуальним підставам для огляду місця події, дотриманню вимог ст. 237 КПК, ст.214 КПК під час проведення даної невідкладної слідчої дії.

У межах третього питання спочатку потрібно визначити типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування, висунути версії щодо особи злочинця, способу вбивства і знаряддя злочину. Планування розслідування залежить від конкретної ситуації, яка склалася на початковому етапі розслідування і форми розслідування.

Розкриваючи четверте питання, слід вказати, на основні завдання огляду місця події, криміналістичні рекомендації, пов'язані з виїздом на місце події, тактичні правила огляду місця події, криміналістичні рекомендації огляду трупа, криміналістичні знання типових слідів вбивства, тактичні прийоми виявлення, огляду. фіксації та вилученню матеріальних слідів на місці події.

П'яте питання присвячене тактиці окремих слідчих (розшукових) дій: обшуку, впізнанню, огляду вилучених речових доказів, допиту свідків, призначенню судово-медичної експертизи, криміналістичних та інших експертиз, з урахуванням конкретної ситуації, яка склалася на початковому етапі розслідування вбивства.

У межах шостого питання необхідно акцентувати увагу на взаємодію слідчого з оперативними працівниками в ході розслідування вбивства. Оперативні органи, з урахуванням конкретної ситуації, відповідно до вимог ст. 246 КПК за дорученням слідчого проводять негласні (розшукові) слідчі дії.

Розкриваючи сьоме питання, слід вказати на залучення слідчим спеціалістів до участі в огляді місця події, огляді знаряддя вбивства, огляді речових доказів, проведення експертами призначених слідчим судово-медичної експертизи, криміналістичних та інших експертиз.

Під час підготовки студент вивчає теоретичні питання зазначеної теми,самостійно складає

схему № 1» Структурні елементи криміналістичної характеристики вбивств.»,

схему № 2 «Види криміналістичних експертиз. Які призначаються під час розслідування вбивства»,

схему № 3 «Процесуальні і не процесуальні методи встановлення особи злочинця «по гарячим слідам

Під час підготовки до семінарського заняття №3 студент самостійно готує виступ за обраною темою.

Теми цільових виступів:

1. Криміналістична характеристика серійних вбивств.
2. Криміналістична характеристика вбивств «на замовлення» .

3. Психолого-криміналістичний портрет вбивці.(кілера)
4. Криміналістична характеристика типових способів вбивств.
5. Проблеми криміналістичного забезпечення розкриття та розслідування вбивств «на замовлення»

Теми рефератів:

1. Криміналістична характеристика типових способів і знаряддя вбивства.
2. Криміналістичне забезпечення розслідування вбивств, вчинених в умовах неочевидності.
3. Криміналістична характеристика способів приховання слідів вбивства.
4. Типові слідчі ситуації та слідчі версії при розслідуванні вбивств в умовах очевидності.

Семінарське заняття 2 (2 години денна форма навчання, 2 год. – семінарські заняття заочне навчання)

Навчальні питання:

1. Криміналістична характеристика вбивств. «на замовлення».
2. Організаційне та криміналістичне забезпечення розслідування вбивств «по гарячим слідам».
3. Особливості розслідування, вбивств «на замовлення».

Методичні вказівки

Перше питання присвячене криміналістичній характеристиці вбивств. «на замовлення», необхідно . розкрити основні її структурні елементи: типові способи вбивств «на замовлення.», способи приховування злочину, особливості обстановки місця злочину, типові сліди вбивства. «на замовлення», дані про потерпілого.

У межах другого питання спочатку потрібно визначити організаційні питання, які необхідно вирішити при підготовці до виїзду на місце події. При цьому необхідно констатувати, що криміналістичне забезпечення розслідування вбивств «по гарячих слідах» включає експрес методи, інформаційне забезпечення, типові програмування невідкладних слідчих дій, висування версій щодо способу вбивства, знаряддя злочину, особи підозрюваного .

Розглядаючи третє питання спочатку визначити типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування, потім типові версії щодо замовника(організатора) вбивства та виконавця (кілера), викласти основні положення плану розслідування, обставини, що підлягають встановленню. Слідчий , урахуванням конкретної ситуації, визначає тактику невідкладних слідчих дій і негласних (розшукових) слідчих дій, призначення судово-медичної експертизи, криміналістичних та інших експертиз..

Література

1. Алексєєв О. О. Розслідування окремих видів злочинів. [текст] : навч. посіб. / Алексєєв О. О., Весельський В. К., Пясковський В. В. – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 278 с.

2. Бахін В.П., Гора І.В., Цимбал П.В. Криміналістика: Курс лекцій. – Ірпінь: Академія ДПС України.
3. Криміналістика : підручник : у 2 т. Т. 2 / [А.Ф. Волобуєв, М.В. Даньшин, А.В. Іщенко та ін.] ; за заг. ред. А.Ф. Волобуєва, Р.Л. Степанюка, В.О. Малярової ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2017. – 312 с.
4. Криміналістика. Академічний курс : підручник / Т. В. Варфоломеева, В. Г. Гончаренко, В. І. Бояров [та ін.]. – К.: Юрінком Інтер, 2011.
5. Корж В.П. Розслідування окремих видів злочинів: навчально-методичний посібник/ В.П. Корж -Х.: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2012.-508с. (Серія »Бібліотека криміналіста«) .
6. Корж В.П. Огляд місця події: процесуальні підстави, особливості тактики, криміналістичні рекомендації: наук.-практ. Посіб. Для слідчих, прокурорів, поліцейських патрульної та кримінальної поліції \ В.П.Корж. - Харків: Золоті сторінки, 2017.-216 с. (серія «Бібліотека криміналіста»).
7. Корж В.П. Огляд місця події: процесуальні підстави, криміналістичні рекомендації, тактичні правила – 2-е видання . Науко-практичний посібник для слідчих, прокурорів, поліцейських патрульної та кримінальної поліції. – Харків: 2019 – 224 с. (серія «Бібліотека криміналіста»)
8. Негласні слідчі (розшукові) дії [Текст] : курс лекцій / [Никифорчук Д. Й., Ніколаюк С. І., Поливода В. В. та ін.] ; за заг. ред. Д. Й. Никифорчука. – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2012. – 124 с.
9. Оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні : [навчально-практичний посібник] / С. С. Кудінов, Р. М. Шехавцов, О. М. Дроздов, С. О. Гриненко. – Х. : «Оберіг», 2013. – 344 с.

Практичні заняття Аналіз практики розслідування вбивств»

Навчальна мета заняття: сформувати комплексне уявлення про криміналістичну методику розслідування вбивства, методи розслідування з урахуванням ситуації . проаналізувати практику розслідування .

Кількість годин - (2 години денна форма навчання, 2 год. – семінарські заняття заочне навчання)

Методичні вказівки

Викладач пропонує студентам проаналізувати подію., визначити слідчу ситуацію, визначити ознаки злочину, та скласти повідомлення про подію злочину для внесення до ЄРДР за криміналістичною формулою : *коли (дата, час вчинення злочину) де (місце вчинення злочину: вулиця, № будинку, приміщення, місто Харків) хто вчинив злочин (П.І.Б.) яким способом і що стало предметом злочинного посягання, які наслідки злочину.*

Необхідно визначити слідчі ситуації та висунути версії , скласти план початкового етапу розслідування.

Практика розслідування кримінального провадження 1.

У районний відділ поліції 14 жовтня 2022р. гр. Рисько С.С. повідомив, що він на

подвірі б. 12 по вул.. Цеховській вияв труп співласника фірми» Вітязь» Крузова В.І .В ході огляду трупа слідчий і судовий експерт виявили сліди пошкодження голови у вигляді слідів вхідного кульового отвору.

- Вивчити сліди злочину, його спосіб,
- *Проаналізувати подію і визначити вид злочину*
- скласти повідомлення про подію злочину за криміналістичною формулою : коли (дата, час вчинення злочину) де (місце вчинення злочину: вулиця, № будинку, приміщення, місто Харків) хто вчинив злочин (П.І.Б.)яким способом і що стало предметом злочинного посягання, які наслідки злочину для реєстрації у ЄРДР.
- Визначити невідкладні слідчі(розшукові) та негласні слідчі (розшукові) дії для встановлення особи потерпілого.
- Здійснити процесуальні дії і оперативні заходи для розкриття злочину» по гарячих слідах»,
- Висунути версії щодо знаряддя злочину
- Висунути версії щодо мотиву вбивства.
- Висунути версії щодо особи підозрюваного
- Скласти план початкового етапу розслідування.
- Підготувати постанову про призначення судової - медичної та балістичної експертизи

Практика розслідування кримінального провадження 2.

У районний відділ поліції 4 жовтня 2021р. о 23.00 постуило ї повідомлення з медичної установи про ,що о 20 год. до лікарні була доставлена особа без документів з ножовими пораненнями, якій була надана невідкладна медична допомога, але о 22год. 45 хв. особа померла.

Вивчити сліди злочину, його спосіб,

- *Проаналізувати подію і визначити вид злочину*
- скласти повідомлення про подію злочину за криміналістичною формулою : коли (дата, час вчинення злочину) де (місце вчинення злочину: вулиця, № будинку, приміщення, місто Харків) хто вчинив злочин (П.І.Б.)яким способом і що стало предметом злочинного посягання, які наслідки злочину для реєстрації у ЄРДР.
- Визначити невідкладні слідчі(розшукові) та негласні слідчі (розшукові) дії для встановлення особи потерпілого.
- Здійснити процесуальні дії і оперативні заходи для розкриття злочину» по гарячих слідах»,
- Висунути версії щодо знаряддя злочину
- Висунути версії щодо мотиву вбивства.
- Висунути версії щодо особи підозрюваного
- Скласти план початкового етапу розслідування.
- Підготувати постанову про призначення судової - медичної експертизи

Тема № 5 «Сучасні проблеми розслідування корупційних злочинів» **Семінарське заняття 1**

Кількість годин (2 години денна форма навчання, 2 год. – семінарські заняття заочне навчання)

Навчальна мета заняття: сформувати комплексне уявлення про криміналістичні ознаки корупційного злочину, його поняття, криміналістичну класифікацію корупційних злочинів, криміналістичну характеристику корупційних злочинів та її основних структурних елементів, визначити методи розслідування корупційних злочинів.

Навчальні питання

1. Криміналістичні ознаки. корупційного злочину.
2. Криміналістична. класифікація корупційних злочинів
3. Криміналістична характеристика корупційних злочинів
4. Основні структурні елементи корупційних злочинів.

Методичні вказівки

Даючи відповідь на перше питання, слід проаналізувати поняття корупційних злочинів вказане у примітці до ст. 45 КК; визначити види і місце корупційних злочинів в системі норм Кримінального кодексу.

Відповідаючи на друге питання потрібно викласти класифікаційні групи корупційних злочинів, вказати, що розробка криміналістичної класифікації корупційних злочинів має важливе теоретичне й практичне значення.

У межах третього питання слід показати генезис розвитку вчення про криміналістичну характеристику злочинів. Застосовуючи метод структурно-функціонального аналізу розкрити поняття криміналістичної характеристики як наукової категорії в наукових працях і вказати, що вчення про криміналістичну характеристику злочинів, є самостійною частиною загальної теорії криміналістики. При цьому системний характер пояснюється тим, що її елементи знаходяться у тісному взаємозв'язку і взаємодії, утворюючи певну цілісність.

Даючи відповідь на четверте питання необхідно розкрити основні елементи криміналістичної характеристики корупційних злочинів, а саме: характеристику спеціального суб'єкта; характеристику типових способів корупційних злочинів; дані про специфіку обстановки вчинення корупційного злочину; характеристику типових слідів..

Під час підготовки до семінарського заняття 1, студент повинен вивчити теоретичні питання даної теми, скласти

схему №1. «Криміналістичні ознаки. корупційного злочину»

схему №2. «Криміналістична. класифікація корупційних злочинів»

схему №3.» Основні структурні елементи корупційних злочинів»

схему №4.» Типові способи корупційних злочинів»

Під час підготовки до семінарського заняття №3 студент самостійно готує виступ за обраною темою.

Теми цільових виступів:

1. Криміналістична характеристика корупційних злочинів.

2. Криміналістичне забезпечення розслідування корупційних злочинів.
3. Криміналістична характеристика корупційних злочинів - структурний елемент методики розслідування.
4. Корупційні злочини: поняття та види.
5. Характеристика обставин, що підлягають встановленню і доведенню під час розслідування корупційних злочинів.

Теми рефератів:

1. Криміналістична характеристика спеціального суб'єкта корупційних злочинів.
2. Криміналістична характеристика типових способів корупційних злочинів.
3. Документальні джерела інформації про вчинення корупційного злочину.
4. Криміналістична характеристика типових способів приховування корупційного злочину.
5. Криміналістична характеристика слідів і наслідків вчинення корупційного злочину.

Семінарське заняття 2 (2 години денна форма навчання, 2 год. – семінарські заняття заочне навчання)

Навчальні питання:

1. Процесуальні особливості початкового етапу розслідування.
2. Типові слідчі ситуації та основні напрямки розслідування, версії, планування розслідування.
3. Тактика окремих слідчих (розшукових) дій і негласних слідчих (розшукових) дій.
4. Використання спеціальних знань в розслідуванні корупційних злочинів

Методичні вказівки

У межах першого питання спочатку потрібно зазначити процесуальні й криміналістичні проблеми, що мають місце на досудовому розслідуванні. Слід зауважити, що процесуальні проблеми розслідування потребують вирішення шляхом удосконалення кримінального процесуального законодавства.

Розкриваючи друге питання, слід вказати, на обставини, що підлягають встановленню і доведенню. Особливу увагу необхідно приділити питанню типових слідчих ситуацій початкового етапу розслідування одержання неправомірної вигоди (хабара). При цьому планування розслідування здійснюється із урахуванням слідчої ситуації.

Відповідаючи на третє питання слід відмітити, що ситуаційний підхід до тактики окремих слідчих (розшукових) дій: обшуку, огляду предмета хабара, огляду вилучених речових доказів, допиту свідків, має важливе значення у вирішенні стратегічних і тактичних завдань розслідування, призначенню криміналістичних та інших експертиз, з урахуванням конкретної ситуації, яка склалася на початковому етапі розслідування. Необхідно акцентувати увагу на взаємодію слідчого з оперативними працівниками в ході розслідування корупційних злочинів. Оперативні органи, з урахуванням конкретної ситуації, відповідно до вимог ст. 246 КПК за дорученням слідчого проводять негласні

(розшукові) слідчі дії.

Розкриваючи четверте питання, слід вказати на залучення слідчим спеціалістів до участі в огляді місця події, огляді документів, огляді речових доказів, проведення експертами призначених слідчим криміналістичних та інших експертиз

Література:

1. Алексєєв О. О. Розслідування окремих видів злочинів. [текст] : навч. посіб. / Алексєєв О. О., Весельський В. К., Пясковський В. В. – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 278 с.
2. Бахін В.П., Гора І.В., Цимбал П.В. Криміналістика: Курс лекцій. – Ірпінь: Академія ДПС України.
3. Криміналістика : підручник : у 2 т. Т. 2 / [А.Ф. Волобуєв, М.В. Даньшин, А.В. Іщенко та ін.] ; за заг. ред. А.Ф. Волобуєва, Р.Л. Степанюка, В.О. Малярової ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2017. – 312 с.
4. Криміналістика. Академічний курс : підручник / Т. В. Варфоломєєва, В. Г. Гончаренко, В. І. Бояров [та ін.]. – К.: Юрінком Інтер, 2011.
5. Корж В.П. Розслідування окремих видів злочинів: навчально-методичний посібник/ В.П. Корж -Х.: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2012.-508с. (Серія »Бібліотека криміналіста»).
6. Корж В.П. Огляд місця події: процесуальні підстави, особливості тактики, криміналістичні рекомендації: наук.-практ. Посіб. Для слідчих, прокурорів, поліцейських патрульної та кримінальної поліції \ В.П.Корж. - Харків: Золоті сторінки, 2017.-216 с. (серія «Бібліотека криміналіста»).
7. Корж В.П. Огляд місця події: процесуальні підстави, криміналістичні рекомендації, тактичні правила – 2-е видання . Науко-практичний посібник для слідчих, прокурорів, поліцейських патрульної та кримінальної поліції. – Харків: 2019 – 224 с. (серія «Бібліотека криміналіста»)
8. Негласні слідчі (розшукові) дії [Текст] : курс лекцій / [Никифорчук Д. Й., Ніколаюк С. І., Поливода В. В. та ін.] ; за заг. ред. Д. Й. Никифорчука. – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2012. – 124 с.
9. Оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні : [навчально-практичний посібник] / С. С. Кудінов, Р. М. Шехавцов, О. М. Дроздов, С. О. Гриненко. – Х. : «Оберіг», 2013. – 344 с.

Тема № 5. «Криміналістичні проблеми розслідування корупційних злочинів» .

Практичне заняття Кількість годин - 4 год

«Аналіз практики розслідування корупційних злочинів»

Навчальна мета заняття: сформулювати комплексне уявлення про криміналістичну методику розслідування корупційних злочинів, методи їх розслідування з урахуванням ситуації . проаналізувати практику розслідування
.Методичні вказівки

Викладач пропонує студентам проаналізувати подію., визначити слідчу ситуацію, визначити ознаки корупційного злочину, сферу злочинної діяльності та скласти повідомлення про подію злочину для внесення до ЄРДР за криміналістичною формулою : коли (дата, час вчинення злочину) де (місце вчинення злочину: вулиця, № будинку, приміщення, місто Харків) хто вчинив злочин (П.І.Б.) яким способом і що стало предметом злочинного посягання, які наслідки злочину.

Необхідно визначити слідчі ситуації та висунути версії і скласти план початкового етапу розслідування.

Наприклад: 23 лютого 2022 року о 11 годині у приміщенні банку «Аваль», розташованого за адресою вул. Кірова 4 м. Харкова, приватний підприємець Соловко М.П. надав до кредитного відділу банку неправдиву інформацію про свій майновий стан та одержав кредит цільового призначення на суму 850 тис. грн., який не повернув, чим спричинив шкоду банку у особливо великих розмірах, т.б. вчинив злочин передбачений ч.4 ст.190 КК.

Кримінальне провадження 1.

Заступник голови міської ради Данилов Л.Д. своїм розпорядженням надав допомогу в сумі 1,5 млн. грн. на розвиток приватній фірмі «Горизонт» за рахунок бюджетних коштів міськради. 22 лютого зазначена сума була перерахована на рахунок власника фірми Приходько С.Т. 23 лютого Приходько 1 млн. грн. перерахував на рахунок сина Данилова - Данилова М.Д., тоді як 500 тис. грн. отримав готівкою і зник з місця мешкання.

Проаналізувати ситуацію і визначити вид злочину і сферу злочинної діяльності; скласти повідомлення про подію злочину за криміналістичною формулою : коли (дата, час вчинення злочину) де (місце вчинення злочину: вулиця, № будинку, приміщення, місто Харків) хто вчинив злочин (П.І.Б.) яким способом і що стало предметом злочинного посягання, які наслідки злочину для реєстрації у ЄРДР. Визначити невідкладні слідчі (розшукові) та негласні слідчі; враховуючи слідчу ситуацію скласти план початкового етапу розслідування.

В ході розслідування встановлено, що приватна фірма «Горизонт» фіктивна.

З урахуванням даної ситуації доповнити план розслідування, внести зміни до події злочину, правильно визначити види економічного й корупційного злочинів, скласти план допиту підозрюваного Данилова; визначити види злочинів у діях Приходько та скласти письмове доручення слідчого оперативним органам про розшук і затримання підозрюваного Приходько.

Кримінальне провадження 2.

Голова селищної ради Дробот П.Г. дав усну вказівку головному бухгалтеру Яресько Т.Т. перерахувати бюджетні кошти селищної ради в сумі 21 тис. грн. за навчання його сина Дробота О.П. за контрактом у ХНУВС. 15 серпня 2020 р Яресько зазначені бюджетні кошти були перераховані.

Проаналізувати ситуацію та визначити види злочинів у діях Дробота П.Г. та Яресько Т.Т., скласти повідомлення про подію злочину за

криміналістичною формулою : коли (дата, час вчинення злочину) де (місце вчинення злочину: вулиця, № будинку, приміщення, місто), хто вчинив злочин (П.І.Б.) , яким способом і що стало предметом злочинного посягання, які наслідки, для реєстрації у ЄРДР

Визначити невідкладні слідчі(розшукові) та негласні слідчі; враховуючи слідчу ситуацію висунути версії , скласти план початкового етапу розслідування, план допиту Яресько.

Кримінальне провадження 3.

Приватний підприємець. Чабанов Р.Н 23 травня . у листопаді 2020р придбав сто кг кавового напою «Галка» на суму 85000 грн., який збував протягом 2021р та одержав прибуток 600000 грн., який не задекларував Чабанов. під час перевірки працівником ДФК Ситник О.Б. з метою приховування злочину обіцяв йому неправомірну винагороду в сумі 1 тис дол..США. Зазначена сума була одержана Ситніком. Під час одержання хабара Ситник і Чабанов були затримані оперативними працівниками

Проаналізувати ситуацію і визначити вид злочину і сферу злочинної діяльності; Скласти подію злочину та визначити коло невідкладних слідчих дій, скласти план розслідування, план допиту підозрюваного Ситника, підозрюваного Чабанова.

Кримінальне провадження 4.

Керівництво філії «Приват банку» видавало кредити протягом 2018 р. на підставних осіб під неіснуючу заставу. Так, керівник філії Федченко С.С., головний бухгалтер Міхеєв П.П. 15 жовтня 2018 р. видали кредит на суму 1500 000 грн. на підставну фірму «Реал», яка зареєстрована на прізвище Коваленко О.О. Скласти подію злочину і визначити вид судової експертизи.

Проаналізувати ситуацію і визначити вид злочину і сферу злочинної діяльності. Скласти подію злочину та визначити коло невідкладних слідчих дій, скласти план розслідування, план допиту підозрюваного Федченко , підозрюваного Міхеєва.

Література:

1. Алексєєв О. О. Розслідування окремих видів злочинів. [текст] : навч. посіб. / Алексєєв О. О., Весельський В. К., Пясковський В. В. – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 278 с.
2. Бахін В.П., Гора І.В., Цимбал П.В. Криміналістика: Курс лекцій. – Ірпінь: Академія ДПС України.
3. Криміналістика : підручник : у 2 т. Т. 2 / [А.Ф. Волобуєв, М.В. Даньшин, А.В. Іщенко та ін.] ; за заг. ред. А.Ф. Волобуєва, Р.Л. Степанюка, В.О. Малярової ; МВС України, Харків. нац.. ун-т внутр. справ. – Харків, 2017. – 312 с.
4. Криміналістика. Академічний курс : підручник / Т. В. Варфоломєєва, В. Г. Гончаренко, В. І. Бояров [та ін.]. – К.: Юрінком Інтер, 2011.
5. Корж В.П. Розслідування окремих видів злочинів: навчально-методичний посібник/ В.П. Корж -Х.: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2012.-508с. (Серія »Бібліотека криміналіста»).

6. Корж В.П. Огляд місця події: процесуальні підстави, особливості тактики, криміналістичні рекомендації: наук.-практ. Посіб. Для слідчих, прокурорів, поліцейських патрульної та кримінальної поліції \ В.П.Корж. - Харків: Золоті сторінки, 2017.-216 с. (серія «Бібліотека криміналіста»).

7. Корж В.П. Огляд місця події: процесуальні підстави, криміналістичні рекомендації, тактичні правила – 2-е видання . Науко-практичний посібник для слідчих, прокурорів, поліцейських патрульної та кримінальної поліції. – Харків: 2019 – 224 с. (серія «Бібліотека криміналіста»)

8. Негласні слідчі (розшукові) дії [Текст] : курс лекцій / [Никифорчук Д. Й., Ніколаюк С. І., Поливода В. В. та ін.] ; за заг. ред. Д. Й. Никифорчука. – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2012. – 124 с.

9. Оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні : [навчально-практичний посібник] / С. С. Кудінов, Р. М. Шехавцов, О. М. Дроздов, С. О. Гриненко. – Х. : «Оберіг», 2013. – 344 с.